

KALIX KOMMUN

Riktlinjer för ekonomistyrning

Dokumentnamn	Dokumenttyp	Fastställt/upprättad	Beslutsinstans
Riktlinjer för ekonomistyrning	Riktlinjer	Kf 240205, § 19	Kommunfullmäktige

Riktlinjer för ekonomistyrning syftar till att skapa effektivitet i kommunens ekonomiska planering och uppföljning samt i det samlade resursutnyttjandet. Riktlinjer för ekonomistyrning gäller för samtliga verksamheter.

Innehåll

Syfte och styrande dokument	3
Generella regler om ansvar och befogenheter	3
Delårsrapport	4
Huvudprinciper för resursfördelning i budget	4
Huvudprinciper för ekonomistyrningen	4
Omdisponering av medel	5
Planeringsprocessen (budgetprocessen)	5
Riktlinjer för god ekonomisk hushållning	6
Resultatutjämningsreserv (RUR), resultatreserv (RER)	6
Taxor och andra avgifter	6
Tilläggsanslag till drift- eller investeringsbudgeten	6
Tillgångar, skulder och eget kapital	6
Uppföljningsprocessen	7
Årsredovisning	7
Över- och underskottshantering	7

Syfte och styrande dokument

Med dessa riktlinjer fastställs regler och principer för ekonomistyrningen i hela kommunen. Det grundläggande syftet är att skapa effektivitet i kommunens ekonomiska planering och uppföljning samt i det samlade resursutnyttjandet. Riktlinjerna för ekonomistyrning är ett av kommunens styrande dokument på det ekonomiska området varav övriga utgörs av följande:

- Attestreglemente samt nämndernas och styrelsens attestförteckningar
- Nämndernas och styrelsens delegationsordningar
- Firmatecknare
- Borgenspolicy
- Finanspolicy
- Riktlinjer för direktupphandlingar
- Riktlinjer för fakturering och kravhantering
- Riktlinjer för fordon
- Riktlinjer för hantering kontanta medel
- Riktlinjer för inköp och upphandling
- Riktlinjer för internkontroll i Kalix kommun
- Riktlinjer för internhyra
- Riktlinjer för investeringar
- Riktlinjer mot korruption, mutor och jäv för anställda och förtroendevalda i Kalix kommun och de kommunala bolagen
- Riktlinjer Representation, gåvor och personalförmåner

Utöver ovan listade finns en rad styrdokument inom Författningssamlingen på www.kalix.se som gäller fler områden än ekonomi. Styrdokumenterna arbetar styrelse, nämnder, förvaltningarna och verksamheterna utefter i sina dagliga rutiner.

De kommunala bolagen Kalix Industrihotell AB och Kalix Nya Centrum styrs via ägardirektiv och bolagsordningar som bland annat innehåller uppdrag och verksamhetsmål. Senaste revideringen gjordes år 2014 och 2017 vid bolagsombildningen. Kommunstyrelsen har uppsiktsplikt över bolagen och bjuder in till dialogmöte en gång per år till kommunstyrelsens sammanträde. Stiftelsen Kalixbostädens stadgar reviderades under 2019 att stå under begränsad tillsyn enligt Stiftelselagens 9 kap §10.

Generella regler om ansvar och befogenheter

Kommunallagens 5 kap. behandlar fullmäktiges roll som högsta beslutande organ. Fullmäktige beslutar i ärenden av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt för kommunen.

Kommunstyrelsens och övriga nämnders roll behandlas i efterföljande kapitel i kommunallagen och beskriver att styrelsen ska leda och samordna förvaltningen av kommunens angelägenheter och ha uppsikt över övriga nämnders verksamhet.

Nämndernas ansvar och befogenheter fastställs av kommunfullmäktige i reglementet för respektive nämnd.

Nämnden är ansvarig för den verksamhet som bedrivs och att de resurser som kommunfullmäktige tilldelat i budgeten används på så sätt att målen för verksamheten uppnås. Om det uppstår konflikt mellan att hålla sig inom givna resurser enligt budgeten och måluppfyllelsen har budgeten företräde.

Varje nämnd kan vidaredelegera rätten att fatta beslut till exempelvis förvaltningschefen eller annan tjänsteperson, omfattningen anges i varje nämnds delegationsordning. Nämndens attestförteckning styr vilka funktioner i organisationen som får attestera fakturor och utbetalningar.

Förvaltningschefen ska kontinuerligt utveckla och pröva verksamheten, organisationen, bemanningen och arbetssättet inom sitt verksamhetsområde. Det ska ske utifrån de övergripande mål- och riktlinjer som gäller för förvaltningen och de resurser som fastställs i budgeten.

Ansvar för verksamhet, resultat och ekonomi inom ett budgetansvar, verksamhet eller projekt åligger budgetansvarig.

Kommundirektören utses av kommunstyrelsen och kommunallagens 7 kap beskriver att direktören ska ha den ledande ställningen bland de anställda och vara chef för den förvaltning som finns under styrelsen. I Kalix

kommun innebär det att kommundirektören är förvaltningschef över kommunledningsförvaltningen och samtidigt chef för övriga förvaltningschefer. Styrelsen ska i en instruktion fastställa hur direktören ska leda förvaltningen under styrelsen. Instruktionen ska också fastställa direktörens övriga uppgifter.

De kommunala bolagens styrelser innehåller ledamöter utsedda av kommunfullmäktige.

Delårsrapport

Varje nämnd och styrelse ska upprätta en särskild redovisning (delårsrapport) för verksamheten och ekonomin från perioden räkenskapsårets början och fram till sista augusti. Kommunstyrelsen ska, inom två månader efter utgången av den period av räkenskapsåret som delårsrapporten omfattar, överlämna delårsrapporten till kommunfullmäktige och revisorer. Ekonomienheten inom Kommunledningsförvaltningen ansvarar för att utfärda närmare anvisningar, rutiner och tidplan för utformningen av delårsrapporten. Systemstöd och digitala arbetssätt ska prioriteras.

Huvudprinciper för resursfördelning i budget

Kalix kommun tillämpar rambudgetering. Det innebär i stort att ett eventuellt tillskott eller avdrag i nästkommande budget relateras till föregående årsbudget, där förändringen mellan åren är i fokus. Undantaget är de avgiftsfinansierade verksamheterna där så kallad nollbudgetering tillämpas.

Ramen för resurser att fördela budgetåret utgörs av ett resultatmål som anger minsta % av skatteintäkter och statsbidrag i genomsnittligt resultat fem år tillbaka. Den ekonomiska planen behöver också innebära att resultatet i genomsnitt under de tre åren framåt uppgår till 2 %.

Lagar och förordningar ska följas och finansieras.

Kommunens huvudprinciper för resursfördelning är, fallande ordning:

- Politiska prioriteringar
- Skatteintäkternas förändring genom prognostiserad förändring av invånarantalet mellan åren
- Löneökningar mellan åren
- Förändringar i kostnaden för lagstadgade delar inom PO-pålägget
- Demografi (volymerna inom främst barnomsorg, skola och äldreomsorg)
- Verksamhetsförändringar (redan beslutade såsom planerade)
- Driftkostnadsförändringar på grund av investeringsvolymerna (kapitalkostnader)
- Prisökningar mellan åren

Kompensation för politiska prioriteringar beslutas inför varje nytt budgetår.

Huvudprincipen är att löneökningar samt förändringar i övriga personalkostnader som ingår i personalomkostnadspålägget (PO) kompenseras fullt ut. Förändringar i demografi, verksamhet, förändrade kapitalkostnader och prisökningar prioriteras när utrymme finns.

Den verksamhet som har ansvar för byggnader och anläggningar samt kost och lokalvård ska ha en nollbudget. Det innebär att verksamheten ska vara självfinansierad. Verksamhetens intäkter ska täcka verksamhetens kostnader över tid. Det innebär också att verksamheten inte berörs av huvudprinciperna för resursfördelning.

Huvudprinciper för ekonomistyrningen

Kommunens ekonomistyrning baseras på fyra huvudprinciper

- Lagar och förordningar ska följas
- Verksamheten ska styras med målangivelser
- Tillgängliga resurser utgör ram
- Befogenheter delegeras

Lagar och förordningar, tillgängliga resurser samt övergripande mål utgör ram för den verksamhet som ska bedrivas. De övergripande strategiområdena uttrycker kommunens viljeinriktning och ambitionsnivå.

Kommunfullmäktige fastställer de övergripande målen en gång per mandatperiod och resurstilldelningen årligen i budgetbeslutet. Graden av måluppfyllelse bestäms av tillgängliga resurser. Det åligger kommunstyrelsen att fortlöpande följa verksamhetsutvecklingen. Befogenheter delegeras. Särskilda verksamheter ska svara för produktionen av tjänster och service till kommuninvånarna. En bärande princip är vidare att ansvaret ska vara odelat. Ansvaret för verksamhet, ekonomi och resultat ska ligga hos en och samma befattningshavare (budgetansvarig).

Omdisponering av medel

Omdisponering av medel mellan nämnderna beslutas av kommunfullmäktige. Omdisponering inom nämnds investerings- eller driftsram beslutas av nämnd om det inte rör en verksamhet eller projekt särskilt beslutat av kommunfullmäktige.

Planeringsprocessen (budgetprocessen)

Av kommunallagen följer att kommunstyrelsen har till uppgift att upprätta en budget för nästa kalenderår. Budgeten ska:

1. upprättas så att intäkterna överstiger kostnaderna.
2. skattesatsen och anslagen anges.
3. visa hur verksamheten ska finansieras och hur den ekonomiska ställningen beräknas vara vid budgetårets slut.
4. innehålla de finansiella mål som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning.
5. innehålla en plan för verksamheten under budgetåret. I planen ska det anges mål och riktlinjer som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning.
6. innehålla en plan för ekonomin för en period av tre år. Budgetåret ska då alltid vara periodens första år. Planen ska innehålla sådana finansiella mål som anges punkt 4.

Tillsvidare gäller följande för planeringsprocessen (budgetarbetet):

- Senast i december två år innan budgetåret beslutar kommunstyrelsen om planeringsförutsättningar och direktiv till nämnderna inför aktuellt budgetår och ekonomisk plan.
- Senast i februari förmedlas utfallet i Prislappsmodellen¹ till förvaltningarna för analys, som en del av nämndernas budgetunderlag.
- Kommunstyrelsen och nämnderna ska senast i mars, året före budgetåret, besluta om förslag på förändringar av drifts- och investeringsbudget. Nämndernas beslut och beslutsunderlag lämnas in till kommunstyrelsen för beredning inför fullmäktiges budgetbeslut. Nämndernas beslutsunderlag ska innehålla omvärldsanalys, analys av avvikelser från prislappsmodellen, eventuellt analys av nyckeltal och nettokostnadsavvikelser samt förslag till förändrade budgetramar.
- Kommunstyrelsen bereder senast i maj kommunens budget för nästa kalenderår och plan för ytterligare två år. Styrelsens förslag har dessförinnan lämnats till nämnderna för konsekvensbeskrivning av förslaget.
- Kommunfullmäktige fastställer senast i juni² kommunens budget för nästa kalenderår och plan för ytterligare två år, inklusive nämndernas ramar för drift och investering samt kommunens totala ram för upplåning.
- Huvudprincipen är att nämnderna fastställer sin verksamhetsplan och nettobudgeten för respektive verksamhetsområde i december inför budgetåret.
- Budget, både driftanslag och investeringsanslag, på lägre nivå så som ansvars-, verksamhets- (enligt räkenskapsammandragets verksamhetskoder) eller slagnivå fördelas av förvaltningen.

Kommunledningsförvaltningen ansvarar för att utfärda närmare anvisningar och rutiner för utformningen av budget och verksamhetsplan. Systemstöd och digitala arbetssätt ska prioriteras.

¹ Budgetmodell från Sveriges kommuner & regioner

² När det är valår beslutas budgeten i fullmäktige i november

Riktlinjer för god ekonomisk hushållning

Kommunfullmäktige ska besluta om riktlinjer för god ekonomisk hushållning enligt kommunallagen. Det innebär att kommunfullmäktige beslutar om finansiella mål som vägs in i bedömningen av god ekonomisk hushållning. De finansiella målen beslutas inför varje nytt budgetår, men ska alltid minst innehålla följande:

1. Ett positivt budgeterat resultatmål för det enskilda året. Det genomsnittliga resultatet ska uppgå till minst 2 % av skatteintäkter och statsbidrag fem år bakåt.
2. Investeringar ska vara självfinansierade för skattefinansierad verksamhet. Om undantag behöver göras som innebär lånefinansiering, ska det gälla särskilt strategiska och långsiktigt betydelsefulla investeringar. Då kompletteras detta med ett mål för amortering av den ökade låneskulden.

Vid större investeringar kan resultatmålet behöva vara högre för att möjliggöra självfinansiering alternativt amortering av lån.

3. Hantering av kommunens kvarvarande RUR åren 2024–2033, samt när medel från och med år 2024 ska reserveras till RER (se nästkommande stycke); hur de reserverade medlen får användas och villkoren för användningen.

Utöver ovan kan fullmäktige formulera mål gällande kommunkoncernens soliditet inklusive ansvarsförbindelsen, kassalikviditeten samt andra områden.

Resultatutjämningsreserv (RUR), resultatreserv (RER)

Kommunen har särskilda riktlinjer för RUR beslutade år 2017. Riksdagen har hösten 2023 fattat beslut om möjligheten att reservera medel till en RER från och med räkenskapsåret 2024. Beslutet innefattar också att RUR avvecklas, men kommunerna kan nyttja sina kvarvarande medel fram till utgången av år 2033. Medel från RUR får användas i enlighet med nuvarande regelverk, det vill säga för att utjämna intäkter över en konjunkturcykel.

Reglerna för den nya reserven, RER, blir lite flexibla än tidigare regelverk, då den ska kunna användas vid oförutsedda kostnadsökningar eller intäktsbortfall så länge det bidrar till god ekonomisk hushållning. Riktlinjer för RER ska inarbetas i kommunens eller regionens regler för god ekonomisk hushållning, reserveringen är begränsad till 5 procent av skatter och statsbidrag.

Taxor och andra avgifter

Kommunfullmäktige beslutar om taxe- och avgiftssättningen i kommunen. Kommunfullmäktige kan under vissa omständigheter delegera till nämnd eller styrelse att enligt kommunfullmäktiges anvisningar besluta om taxor och avgifter för respektive taxe- eller avgiftsfinansierad verksamhet. Ny avgiftsfinansiering av verksamheter beslutas alltid av kommunfullmäktige.

Tilläggsanslag till drift- eller investeringsbudgeten

Tilläggsanslag till fastställd driftbudget eller investeringsbudgeten kan förekomma efter beslut av kommunfullmäktige under förutsättning att de finansiella målen fortfarande kan uppnås innevarande budgetår.

Tillgångar, skulder och eget kapital

Tillgångar, skulder och eget kapital ska hanteras på ett ekonomiskt riktigt sätt.

Kommunens likvida medel ska placeras så att högsta möjliga avkastning uppnås samtidigt som erforderlig likviditet bibehålls. Säkerheten får inte åsidosättas. Kommunfullmäktige har utfärdat Finanspolicyn som utgör närmare riktlinjer för medelsförvaltningen.

Rutiner för hantering av leverantörsskulder och kundfordringar ska utformas så att betalningsströmmarna blir effektiva. Digitala arbetssätt ska prioriteras.

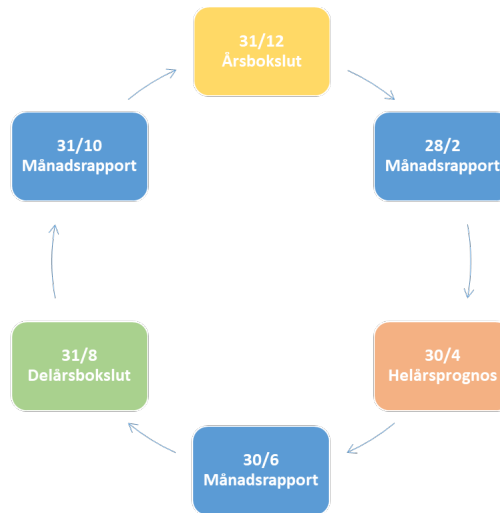
Anläggningstillgångar ska inom ramen för tillgängliga medel underhållas så att kapitalförstöring inte sker. Underhållsinsatser ska planeras långsiktigt.

Uppföljningsprocessen

Varje styrelse och nämnd ska fortlöpande följa upp verksamheten både i verksamhetsmässiga och ekonomiska termer inom respektive ansvarsområde.

Kommunstyrelsen ska fortlöpande följa nämndernas verksamhet på övergripande nivå. Nämnderna ska minst sex gånger per år tillstålla kommunstyrelsen en prognosrapport som beskriver avvikelserna för helårsprognosen mot budget.

Kommunstyrelsen ska upprätta minst tre ekonomirapporter per år innehållande kommunens totala resultat, antingen helårsprognos eller utfall, samt uppföljning av nämndmål och verksamhetens utveckling.

Vid uppkomna eller förväntade negativa avvikelser mot budget på nämndnivå kan kommunstyrelsen besluta att berörd nämnd ska ta fram en åtgärdsplan och presentera den för kommunstyrelsen. Kommunstyrelsen avgör om det krävs särskilda beslut för att nämnden ska nå en ekonomi i balans. Om negativa avvikelser förekommer inom nämndens budget samtidigt som den totala nämndbudgeten inte överskrids är det den berörda förvaltningschefens ansvar att vidta åtgärder så att respektive avdelning eller motsvarande når en ekonomi i balans.

De helägda kommunala bolagen ska lämna minst tre ekonomirapporter per år till kommunstyrelsen.

Ekonomienheten ansvarar för att utfärda närmare anvisningar och rutiner för utformningen av kommunens uppföljningsprocess. Systemstöd och digitala arbetssätt ska prioriteras.

Årsredovisning

Varje nämnd och styrelse ska årligen avlämna en skriftlig uppföljning av verksamhet, måluppfyllelse och resultat till kommunstyrelsen (årsredovisning). Årsredovisningen ska även innehålla en sammanställd redovisning och en personalekonomisk uppföljning – ett så kallat personalekonomiskt bokslut. Ekonomienheten ansvarar för att utfärda närmare anvisningar och rutiner för utformningen av kommunens årsredovisning. Systemstöd och digitala arbetssätt ska prioriteras.

Över- och underskottshantering

Utgångspunkten är att den av kommunfullmäktige fastställda budgeten till nämnderna gäller för budgetåret och att den ska hållas. Det innebär att överskott eller underskott inte kan överföras till nästa budgetår. Undantag finns för riktade investeringsmedel och närmre regler för detta finns i kommunens riktlinje för investeringar.

De verksamheter som är tax- eller avgiftsfinansierade är undantagna från denna regel. Exempelvis gäller det för VA-verksamheten att det ekonomiska årsresultatet ska föras över till nästa budgetår och särredovisas i en resultatfond.